

Anttu Röntynen

**HUOLTAJIEN KOKEMUKSIA
TASA-ARVON JA
YHDENVERTAISUUDEN
TOTEUTUMISESTA
Rautalammin varhaiskasvatuksessa**

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi
Tekijä/Tekijät	Anttu Röntynen
Työn nimi	Huoltajien kokemuksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta Rautalammin varhaiskasvatuksessa
Toimeksiantaja	Rautalammin varhaiskasvatus
Vuosi	2024
Sivut	28 sivua, liitteitä 5 sivua
Työn ohjaaja(t)	Seija Nissinen

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö on osa Rautalammin varhaiskasvatuksessa tehtävää toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman selvitystyötä. Tavoitteena oli selvittää kuinka Rautalammin varhaiskasvatuksen lasten huoltajat kokevat tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden toteutumisen sekä millaisia kehityskohtia he nostaisivat tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyen Rautalammin varhaiskasvatuksen toiminnassa. Tutkimus on laadullinen tutkimus ja aineisto kerättiin teemahaastatteluilla. Haastatteluille tehtiin aineistolähtöinen sisälönanalyysi.

Tuloksina haastatteluista nousi useita päivähoiton toimintakulttuuriin ja käytänteisiin liittyviä aiheita. Viestinnän haasteet ja siihen liittyvät toiveet. Erilaiset kokemukset huoltajien ja lasten vastaanottamisesta hoitoon tullessa ja pois hakiessa. Erilaisten perhemuotojen näkyvyydestä lasten leikeissä, ja niihin henkilökunnan positiivisesta suhtautumisesta. Hyvästä lasten osallisuuden huomioimisesta päivähoiton toiminnan suunnittelussa. Syrjimättömyyden positiiviset kokemukset ja huoli mahdollisesta syrjinnästä erityisen tuen lapsien kohdalla. Lasten yksilöllisyyteen vaikuttamisen onnistumiset ja haasteet. Toiveet henkilöstön valmiuksien kehittämisestä tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen kohtaamiseen ja työtapoihin. Toiveet kulttuurien sekä erilaisten perheiden tuomista näkyvämmiin esiin, valtaväestö myös huomioiden. Huoltajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä varhaiskasvatuksen tapahtumia suunniteltaessa

Osana toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden suunnitelman selvitystyötä nousi useita eri aiheita Rautalammin varhaiskasvatuksessa tehtävän toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman käyttöön.

Asiasanat: Varhaiskasvatus, tasa-arvo, yhdenvertaisuus, teemahaastattelu

Degree title	Bachelor of Social Services
Author (authors)	Anttu Röntynen
Thesis title	Guardians' experiences of of equality and equity in early childhood education in Rautalampi
Time	2024
Pages	28 pages, 5 pages of appendices
Supervisor	Seija Nissinen

ABSTRACT

The study is part of the investigative work on operational equality and equity planning within early childhood education in Rautalampi. The aim is to explore how guardians of children in Rautalampi's early childhood education see the realization of equality and equity, as well as to identify areas for development. The study employs qualitative research methods through interviews, with data analyzed using content analysis.

Interview results highlighted various topics related to the culture and practices of daycare. These included challenges in communication and desires for more information of daycare activities, different experiences of reception. Positive visibility of diverse families and cultures, in early childhood education and hope for enhancing it. Positive feedback of children's participation in daycare activities. Differenced views with non-discrimination principles were raised. Hopes for staff to have education of equality and equity, and increasing parents influence opportunities.

As part of the investigative work on operational equality and equity planning, several topics were identified.

Keywords: early childhood education, equality, equity,

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TASA-ARVO.....	6
3	YHDENVERTAISUUS.....	7
4	VARHAISKASVATUS.....	9
5	TOIMINNALLINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA VARHAISKASVATUKSESSA.....	10
6	AIEMMAT TUTKIMUKSET.....	12
7	OPINNÄYTETYN TEHTÄVÄ JA TARKOITUS.....	14
8	TOTEUTUS.....	15
8.1	Laadullinen tutkimus.....	15
8.2	Aineiston keruu.....	17
8.3	Aineiston analyysi.....	19
8.4	Eettisyyden merkitys tutkimuksessa.....	21
9	TULOKSET.....	22
9.1	Viestinnän ongelmat ja haasteet päiväkodissa.....	23
9.2	Vastaanoton kokemukset sekä monimuotoisuuden huomioiminen päivähoitossa 24	
9.3	Lasten osallisuus ja lasten kohtaaminen päivähoitossa.....	25
9.4	Asiakaslähtöinen toiminta ja henkilöstön osaaminen.....	25
10	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	26
11	POHDINTA.....	27
	LÄHTEET.....	30
12	LIITTEET.....	32
	Liite 1. Tutkimustulokset.....	32
	Liite 2: Teemahaastattelurunko.....	35

1 JOHDANTO

Työskentelen Rautalammin varhaiskasvatuksessa opettajana. Olemme aloittaneet selvitystyön toiminnallisen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman tekemiseksi. Tämä opinnäytetyö on osa toiminnallisen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman selvitystyötä. Rautalammin varhaiskasvatuksessa lasten huoltajat eivät ole ennen tätä tulleet aiheesta kuulluksi. Minua kiinnostaa huoltajien kokemukset tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Muut tutkimukset kohdassa perehdyn enemmän mitä erilaisia aiheesta tehtyjä havaintoja on tehty. Tismalleen saman aiheen tutkimuksia en saanut kaivettua kuvainnollisella pisto – ja lumilapiolla, kuitenkin kyseiset tutkimukset ovat lähellä omaa aihetani. Ohessa hieman perustelua sekä avausta opinnäytetyön lähtökohdista:

Varhaiskasvatuksessa on tullut pakolliseksi aloittaa selvitystyö tasa-arvotilanteesta. Tämä on osa toiminnallista tasa-arvosuunnitelmaa. Lain muutos on astunut voimaan 1.6.2023. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609, 5b. §.) Yhdenvertaisuuslain muutokset astuivat voimaan samana päivänä eli 1.6.2023, kuitenkin yhdenvertaisuuslaissa määritellyn selvitystyön täytyy olla valmiina vasta kahden vuoden kuluessa. (Yhdenvertaisuuslaki 30.12.1325/2014. 6a. §.) Erona on siis lain eri sisältöjen muutokset, sekä hieman eri määrääjat.

Muutokset yhdenvertaisuuslaissa koskevat varhaiskasvatusta hyvin samansuuntaisesti: Varhaiskasvatuksen toimipaikassa on tehtävä suunnitelma yhdenvertaisuuden edistämiseksi (Yhdenvertaisuuslaki 6a. §). Yhdenvertaisuuslaissa on määritetty, että huoltajille täytyy taata mahdollisuus kuulluksi tulemiseen yhdenvertaisuussuunnitelmaa valmistaessa (Yhdenvertaisuuslaki 6a. §). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kerrotaan myös, että huoltajille taataan mahdollisuus olla osana varhaiskasvatuksen toiminnan kehittämistä ja suunnittelua (Opetushallitus 2022, 30).

Nämä ovat ne perusteet, joihin perustin opinnäytetyöni tehtävän ja tarkoituksen. Eli osana Rautalammin varhaiskasvatuksessa tehtävää toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa on tärkeää saada myös huoltajien

ääni kuulluksi. Lakimuutokset ovat tätä opinnäytetyöni valmistuessa erittäin ajankohtaisia ja tuoreita. On siis oletettavaa, että samankaltaisia selvityksiä ei vielä varhaiskasvatuksen piirissä ole merkittävässä määrin tehty.

Seuraavaksi avaan olennaisia käsitteitä varhaiskasvatuksen konseptista. Perustelut ovat yksinkertaiset: Opinnäytetyö tulee olemaan varhaiskasvatukselle laadittu. Kirjoittajan omat huomiot ovat myös, kuten oletettavaa, varhaiskasvatuksen työntekijän päätelmiä ja huomioita.

2 TASA-ARVO

Tasa-arvo on meille varmasti kaikille tuttu käsite, niin tuttu että sen määrittäminen voi olla hankalaa.

Tasa-arvo on laissa määritetty asiana, joka estää sukupuolesta johtuvaa syrjintää, tähän lasketaan myös henkilön oma kokemus sukupuolestaan sekä sukupuolen esiin tuominen muulla tavoin (pukeutuminen, käytös), eli sukupuoli identiteettinä ja sukupuolen ilmaisu. Tavoitteena on miesten ja naisten välisen tasa-arvon parantaminen sekä erityisesti naisten aseman parantaminen työelämässä (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 1. §).

Tasa-arvo on siis selvästi määritelty edellä mainitussa laissa käsittämään pelkästään sukupuoli. Varhaiskasvatuksessa tasa-arvoa, eli tässä tapauksessa sukupuolta käsitellään niin että lapsia ei ohjata tai muuten määritellä stereotyyppisesti sukupuoleen liittyvien odotusten mukaisesti. Tavoitteena on kehittää lapsen omaa identiteettiä ja itsetuntoa ilman valmiiksi tehtyä mallia (Opetushallitus 2022, 27). Puheissa ja ohjauksessa vältämme sukupuolittunutta ilmaisua. Lapset kohdataan uniikkeina ja yhdenvertaisina. Sukupuolen suhteen tasa-arvoisina. Sukupuolen käsitteen sisältämät, toimintatavat, rajallisuudet, erilaiset keinot toimia eivät ole pysyviä. Käsitukset ja ajatukset sukupuolesta omaksutaan lapsena, ne eivät kuitenkaan ole kiveen hakattuja. Käsitys sukupuolesta voi siis vielä muuttua (Eskelinen & Itäkare 2020, 199).

Sukupuoleen liittyvät käytösmallit ja stereotypiat ovat siis opittuja malleja, joita me kasvattajina voimme viedä eteenpäin ja mahdollisesti rikastuttaa.

Kasvattajan pitää olla herkkä tunnistamaan sukupuolittuneet käytännöt ja näkemään lapset uniikkeina omana itsenään, ei vain sukupuolensa määrittäminä kuvina tytöistä ja pojista. Tasa-arvo jää haaveeksi ellemmme opi tunnistamaan sukupuolittuneita stereotyyppioita, näiden mukaisten käyttäytymismallien toistaminen aiheuttaa sen, ettemme saavuta haaveen vaatimaa todellisuutta (Opetushallitus 2020, 282).

Tämä ei tarkoita, että meidän pitäisi hylätä esimerkiksi sukupuolittuneet sadut, lorut, leikit vaan osata keskustella niistä lasten kanssa (Ylitapio-Mäntylä 2011, 284).

3 YHDENVERTAISUUS

Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta käsitteli nimenomaan sukupuolta. Syrjintä ja eriarvoinen kohtelu ei kuitenkaan aina ole sukupuolesta kiinni, ja koska opinnäytetyön tavoitteena on yhdistää tasa-arvoon myös yhdenvertaisuus, on aiheen kannalta vähintäänkin olennaista avata tämäkin käsite.

Yhdenvertaisuuslain mukaista syrjintää on esimerkiksi syntyperän, tai vammaisuuden, uskonnon tai kielen, kulttuurin, seksuaalisen suuntautumisen tai jostain muusta henkilöön liittyvästä syystä tapahtuvaa syrjintää (Yhdenvertaisuuslaki 8. §).

Yhdenvertaisuuslain kanssa samoilla linjoilla on Suomen laillinen peruspilari eli Suomen perustuslaki. Perustuslaissa yhdenvertaisuus määritellään näin: Kaikki ovat lain edessä samanarvoisia. Ikä, sukupuoli, uskonto, kieli, vammaisuus tai muu henkilöön itseensä liittyvä syy ei ole oikeutettu laittamaan häntä eri asemaan ilman erityistä perustetta. Tasa-arvoa parannetaan sukupuolten kesken. Lapsia kohdellaan uniikkina omana itsenään. Heidän kehitystasonsa huomioiden heillä on oikeus olla vaikuttamassa heitä itseään koskeviin asioihin. (Suomen perustuslaki 11.6.1999/731 6. §.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos määrittää yhdenvertaisuuden erityisen tiiviisti ja osuvasti:

” tila, jossa ihmiset eivät ole tarkasteltavan tavoitteen tai toiminnan suhteen keskenään eriarvoisessa asemassa ilman hyväksyttävää perustetta” (THL 2018, 10).

Jos tutkimme asiaa hieman syventäen lasten näkökulmasta voimme törmätä myös seuraaviin määritelmiin:

Lapsille tulee antaa valmiudet ymmärtää erilaisista taustoista tulevia ihmisiä, varhaiskasvatukseen tulee edistää yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa. Varhaiskasvatukseen tulee taata kaikille samanlaiset mahdollisuudet. (Varhaiskasvatustilaki 3. §.) Edistämme lapsen kunnioitusta hänen omaan taustaansa, sekä myös omista lähtökohdista poikkeavia kulttuureja kohtaan. Lasta täytyy valmistaa toimimaan ja elämään yhteiskunnassa muut positiivisesti huomioon ottaen. Lapsen vanhempien, huoltajien tai muihin perheenjäseniin liittyvät syyt eivät saa olla tekijä, joka oikeuttaa lapsen syrjintään tai rankaisuun. Näitä voivat olla asema, mielipiteet, vakaumukset tai teot. (Yleissopimus lapsen oikeuksista 60\1991, 2. artikla.; Yleissopimus lapsen oikeuksista, 29. artikla.)

Hyviä esimerkkejä yhdenvertaisuudesta on esimerkiksi varhaiskasvatukseen suhtautuminen eri uskontoihin. Varhaiskasvatuksessa uskontoja ei poisteta arjesta, vaan niihin suhtaudutaan lapsen maailmaa rikastavana. Juhlita (kuten vaikkapa joulu tai pääsiäinen) ei tehdä uskonnon suhteen neutraaleja vaan luonnollinen tapa käsitellä juhlia siltä kantilta miten erilaiset ihmiset juhlivat. Lapsen ymmärrys ja kunnioitus toisia kulttuureja kohtaan kasvaa ymmärryksen myötä. Kun otetaan erilaiset katsomukset mukaan voi se olla avaava tilanne lapsien lisäksi myös perheille. Arvostus ja toisten kunnioitus on myös heidän katsomukseensa, erilaisiin perhemuotoihin, elämäntapoihin tutustumista ja vuoropuhelun käymistä. (Tast 2017, 14 - 15.)

Näin ollen voimme summata edelliset pätkät ja ymmärtää yhdenvertaisuuden olevan ihmisen näkemistä samanarvoisena kulttuurisiin tai henkilökohtaisiin piirteisiin katsomatta.

4 VARHAISKASVATUS

Otetaan seuraavaksi käsittelyyn konteksti, jonka alle laitamme edelliset jo avatut käsitteet. Eli koska työ tehdään varhaiskasvatuksen käyttöön, on sekini hyvä avata.

Varhaiskasvatus on kokonaisuus, joka sisältää suunniteltua ja pedagogisesti perusteltua lapsen opetuksellista ja hoidollista toimintaa. Varhaiskasvatusta järjestetään erilaisissa yksiköissä kuten päiväkodit, perhepäiväkodit, ja avoin varhaiskasvatus. (Varhaiskasvatuslaki 1.2. §.) Varhaiskasvatus on yksi osa koulujärjestelmää täydentämässä kodin kasvatustehtäviä, koskien ikäryhmittäin 0 - 6 vuotiaita lapsia, eli peruskoulun alkamiseen saakka. Päämääränä on taata lapsille yhteneväiset oikeudet taustaan tai muihin henkilökohtaisiin tekijöihin katsomatta. Tukea oppimisen edellytyksiä, niin myös elinikäisen oppimisen, kuin lapsen ikätason mukaisen. Varhaiskasvatuksen tehtävä on olla omalta osaltaan tukemassa lapsen kasvua ja hyvinvointia. (Opetushallitus 2020 3.; Opetushallitus 2023.)

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta pohtien varhaiskasvatuksen tehtäviksi on listattu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy. Lapsia kasvatetaan siihen, että heidän taitonsa tai valintansa eivät ole riippuvaisia sukupuolesta, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä (Opetushallitus 2022, 16). Hyvän kasvatusyhteistyön luomiseksi perheen ja henkilöstön kesken on henkilökunnan suhtautumisen oltava ammatillista, avointa ja kunnioittavaa erilaisia perheitä kohdatessa. Esimerkiksi perheiden kulttuuritaustasta, uskonnoista, perheiden moninaisuudesta riippumatta. (Opetushallitus 2022, 23.)

Varhaiskasvatuksessa osallisuuden edistäminen sekä kehittäminen on tärkeää, henkilöstön, mutta myös huoltajien ja lasten huomioiden tulisi tulla kuuluksi. Lasten sekä huoltajien mahdollisuus olla mukana ja osallistua toiminnan suunnitteluun sekä arviointiin on yksi kasvatusyhteisöä luova tekijä. Kasvatusyhteisössä yhdenvertaisuus on tärkeä tekijä, jokainen kohdataan taustoistaan riippumatta samanarvoisina. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että kaiken ollessa yhdenvertaista ja samanarvoista, hävitämme yksilöt näkyvistä. Toiminnassa

erilaiset perheet ja lapset saavat näkyä. On mahdollista, että erilaisia asenteita tai näkemyksiä ja ennakkoluuloja nousee työyhteisölle pintaan erilaisista perheitä tai kulttuureita, vammaisuutta tai sukupuolia kohdatessa. Kuitenkin kun kehitämme tasa-arvoista ja yhdenvertaista toimintakulttuuria on tärkeää, että näistä asenteista keskustellaan työyhteisössä työntekijöiden kesken. Henkilöstön kautta voimme huomaamatta tuoda esiin stereotyyppisiä oletuksia, kielenkäyttöä tai vuorovaikutuksen muotoja, jotka siirtyvät kasvattajilta lapsille. (Opetushallitus 2022. 34.)

5 TOIMINNALLINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA VARHAISKASVATUKSESSA

Kahden kattokäsitteen ollessa selvät, tarkastelemme vielä hieman tarkemmin mikä on toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Tätä olikin hieman jo avattu lakitekstin osalta.

Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman pohjana on laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta ja toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnitelman pohjana on yhdenvertaisuuslaki.

Edellä mainitut suunnitelmat voidaan työstää erikseen tai yhdessä. Rautalammin varhaiskasvatuksessa yhdistämme suunnitelmat, jolloin puhumme toiminnallisesta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta. Kun puhumme toiminnallisesta suunnittelusta, keskitymme nimenomaan toimipaikan järjestämään toimintaan, emmekä keskity tarkastelemaan esimerkiksi henkilökunnan keskinäistä tasa-arvoa. Vastuu suunnitelmien laadinnasta on varhaiskasvatuksen järjestäjällä sekä palveluntuottajalla. Näissä kahdessa eri suunnitelmassa on muutamia merkittäviä eroja. Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma tulee päivittäin vuoden tai vähintään kolmen vuoden sykleissä. Toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnitelman kohdalla ei ole kirjattu päivitysten tiheyttä.

Muita merkittäviä eroja on huoltajien kuuleminen: Toiminnallista tasa-arvosuunnitelmaa tehdessä huoltajien kuulemista ei ole erikseen määritetty, kuitenkin toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnitelman kohdalla on huoltajille annettava mahdollisuus tulla kuulluksi. Lapsien mahdollisuus osallistua

suunnitelman laadintaan on mainittu kummassakin suunnitelmassa. Toiminnallisessa tasa-arvo suunnitelmassa tämä määritetään oikeutena osallistua suunnitteluprosessiin ja toiminnallisessa yhdenvertaisuussuunnitelmassa mahdollisuutena tulla kuulluksi edistystoimenpiteissä.

Suunnitelmat tulee laatia henkilöstön kanssa. Kumpikin koskee myös esiopetusta. (Opetushallitus 2023b.)

Eli vaikka näin yksittäisenä henkilönä kokisin kuinka tasa-arvo ja yhdenvertaisuus kulkisivatkin käsi kädessä, on suunnitelmissa selvästi eri tulokulmat, päivämäärät, ja vähintäänkin vivahte-ero. Seuraavassa kappaleessa yritän ymmärtää mistä tämä voisi johtua:

Toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnitelman keskittyessä yhdenvertaisuuden edistämiseen ja arviointiin: Kuinka yhdenvertaisuus eri väestöryhmien kesken toteutuu varhaiskasvatuksen toiminnassa? Onko lapsilla lähtökohtiensa (kuten vammaisuus, katsomus, kieli tai kulttuuri) takia erilaiset mahdollisuudet toimia ja olla osallisena varhaiskasvatuksessa?

Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman kohteena on loogisesti tasa-arvoon liittyvät asiat, eli sukupuoleen perustuvat asiat, aivan kuten tasa-arvolaisissa määritetään. Näitä ovat: seksuaalisuuteen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäiseminen ja poistaminen, lasten osallisuus, varhaiskasvatuksessa käytettävät materiaalit, vuorovaikutus sekä ohjaus, huoltajien kohtaaminen. Nämä siis sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta.

Suunnitelmat ovat pääsääntöisesti toimipaikkakohtaisia, eli jokaiseen päiväkohtiin tehdään oma suunnitelma. Poikkeuksiakin löytyy näitä ovat perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatus.

Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman laatimisessa on kolme eri vaihetta:

-selvitys

-kehittäminen

-arviointi

Toiminnallinen yhdenvertaisuussuunnitelma poikkeaa tästä, vaatien kaksi eri vaihetta.

Vaiheet ovat:

-suunnittelu- ja arviointiprosessien kuvaukset

-valitut kehitystoimenpiteet sekä kehitystoimenpiteiden seuranta (Opetushallitus, 2023b.)

Vaikka kummassakin suunnitelmassa painopisteet ovat hieman eri kohdissa on kuitenkin pohjavireenä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus kaikkien kesken.

Näin ollen en ole välttämättä yksin seuraavan väitteen kanssa: Voi olla mielekästä ja tarkoituksellista yhdistää suunnitelmat. Näin teemme myös Rautalammin varhaiskasvatuksessa, eli kyseessä on toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Opinnäytetyöni on osa suunnitelman selvitystyötä.

6 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Tutkimuksia aiheesta tai aiheen vierestä löytyi hyvin vähän, tämä kertoo joko opinnäytteen tekijän kyvystä löytää aineistoa tai siitä, ettei sitä ole kovin paljon. Oppaita ja vinkkejä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteuttamiseen löytyy kyllä, mutta itse huoltajien kokemuksia on kirjattu hyvin vähän. Ohessa käyn läpi muutamia tutkimuksista löydettyjä huomioita. Tutkimukset liittyvät lähinnä maahanmuuttajaperheisiin ja varhaiskasvatuksen henkilökuntaan, nämä kuitenkin liippaavat läheltä yhdenvertaisuutta kielen, kulttuurin- tai vaikkapa uskonnon osalta, että tulkitsem niiden olevan hyödyksi omassa tutkimuksessani.

Smids tutki maahanmuuttajavanhempien kokemuksia yhteistyöstä helsinkiläisten päiväkotien kanssa. Tutkimuksessa tuli ilmi, että osa vanhemmista koki heidän lapsensa ja heidän itsensä jäävän varhaiskasvatuksessa ulkopuolelle maahanmuuttajataustansa takia. Kieli oli yksi merkittävä tekijä, joka toimi sulkevana sekä avaavana porttina muiden huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa. Eräs perhe koki, että vanhempia syyllistetään siitä, ettei heidän lapsensa ollut oppinut vielä puhumaan suomea. (Smids 2018, 56 - 60.) Samassa tutkimuksessa nousi vanhemmilta useita kehityskohteita ja ideoita

tulevaan toimintaan. Vanhemmat myös kokivat heidän oman taustansa maa-hanmuuttajina saattaneen olla negatiivinen tekijä lasten kaverisuhteille, myös eri kulttuurien näkyminen päiväkodissa koettiin olevan vähäistä. (Smids 2018, 63 - 66.) Myös Rautalammin varhaiskasvatuksessa monikulttuurisuuden kohtaaminen on jokapäiväistä.

Maria Arttijeffin tutkimuksessa kieli koettiin myös haastavana tekijänä. Haasteita koettiin päiväkodin arjessa, esimerkiksi yhteisissä säännöissä sairastapauksissa tai lasten säänmukaisesta vaatuksesta. Yhteisen kielen puutos koettiin mahdollisesti ongelmia aiheuttavana tekijänä. (Arttijeff 2015, 46, 51.)

Eräässä tutkimuksessa nousi ilmi myös seikka, kuinka nopeasti monikulttuuristuvassa varhaiskasvatuksessa opettajat kokivat haastetta omassa ammattitaidossaan ja puutteita omaa kulttuuritaustaa myötäilevässä opetuksessa. Huoli nousi siitä, että tasa-arvoista opetusta ei vielä voida tarjota. Tutkimuksessa kumpusi huoli monikulttuurisuuden ollessa vielä alkutekijöissään, voi vastaanotto olla stereotyyppinen ja leimaava. (Hautamäki 2019, 21 - 22.)

Lisää koulutusta kohtaamiseen tarvitaan, oli myös johtopäätöksenä australialaisessa perheiden kohtaamista käsittelevässä tutkimuksessa. Tutkimukseen osallistuneista varhaiskasvatuksen kasvattajista suurin osa tunsivat olevansa luottavainen kertomaan huoltajille lasten päivästä, kuitenkin kun kyseessä on monikulttuurinen perhe, oli kynnys osalle kasvattajista haastavampi. Samassa tutkimuksessa osa vastaajista toivoi myös koulutusta eritaustaisten perheiden kohtaamiseen. (Matthews ym. 2021.)

Jos mietitään tasa-arvoa niin Janna ja Venla Väisänen totesivat kandytyös-sään, että vanhempien mukaan varhaiskasvattavat tuottavat sukupuolistereotyyppioita, silti varhaiskasvatuksen koettiin olevan sukupuolisensitiivisiä (Väisänen 2021, 33). Voisiko tämä ilmentää sitä että, sukupuolistereotyyppiat tunniste-taan varhaiskasvatuksessa jo, mutta kulttuurissamme olevat sukupuolten oletetut roolit ovat tiukassa? Pohdintaosiossa peilaan näitä tutkimuksia omien tuloksieni kanssa.

7 OPINNÄYTETYN TEHTÄVÄ JA TARKOITUS

Opinnäytetyöni tehtävänä on tuottaa tietoa

Rautalammin varhaiskasvatukselle, siitä kuinka lasten huoltajat kokevat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen Rautalammin varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyöni kattaa Rautalammin varhaiskasvatuksesta päiväkotit Silmu ja Pentinpellon sekä Pentinpellon päiväkodin ja perhepäivähoidon. Päiväkotit Silmu ja Pentinpellon päiväkotit sijaitsevat viereisinä rakennuksina ja ovat käytännössä saman yksikön ja johdon alla, toiminnallista tasa-arvo suunnitelmaa tehdessä näitä käsitellään samana toimipaikkana. Päiväkotit Silmu on vuorohoitoyksikkö. Silmussa toimii kaksi lapsiryhmää 0-3 vuotiaat, sekä 3-4 vuotiaat. Pentinpellon päiväkodissa on yksi viisivuotiaiden ryhmä ja esikoulu. Rautalammissa on kaksi perhepäivähoitajaa (Varhaiskasvatuksen toimipisteet s.a.)

Opinnäytetyön tavoitteen täytäntöönpano tapahtui teemahaastattelun keinoin ja on osa toiminnallisen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman selvitystyötä. Ilman tietoa mahdollisista puutteista tai haasteista, on hankalaa lähteä tekemään suunnitelmaa saatikka edistämistoimenpiteitä ”Lapsille ja heidän huoltajilleen on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteistä” (Yhdenvertaisuuslaki 6a. §). Tämän lisäksi huoltajille ei ole tehty vastaavaa kyselyä ennen.

Edellisiin seikkoihin nojaten sekä sillä perusteella, että opinnäytetyöni on osa Rautalammin varhaiskasvatuksen toiminnallista tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa oli tutkimustehtäväni seuraava:

Pääkysymys: Kuinka huoltajat kokevat tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden toteutumisen Rautalammin varhaiskasvatuksessa?

Pääkysymykseeni nojaten alakysymykseni olivat seuraavat:

Miten huoltajat kokevat tasa-arvon toteutumisen Rautalammin varhaiskasvatuksessa?

Miten huoltajat kokevat yhdenvertaisuuden toteutumisen Rautalammin varhaiskasvatuksessa?

Kuinka huoltajat kehittäisivät tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista Rautalammin varhaiskasvatuksessa?

Näihin kysymyksiin etsin vastauksia teemahaastattelun keinoin. Teemahaastattelun runko löytyy liitteenä, seuraavassa toteutusosiossa käyn tarkemmin läpi, kuinka haastattelut etenivät.

8 TOTEUTUS

Opinnäytetyöni alkoi syksyllä 2023 työnantajan tarpeesta. Tarvittiin keino saada huoltajien ääni kuuluviin tulevaa toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa varten. Nopeasti päädyin laadulliseen tutkimukseen. Aluksi tarkoitukseni oli tehdä kysely huoltajille. Tässä kuitenkin tuli vastaan useita ongelmia, joten päädyin muuttamaan tutkimustapaani teemahaastatteluksi. Haastatteluja kertyi kuusi. Litteroin haastattelut ja tein niille aineistopohjainen sisällönanalyysi. Seuraavaksi kuvaan tarkemmin toteutusta.

8.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyön tutkimuskysymykseen: toteutuuko tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Rautalammin varhaiskasvatuksessa? Olisi helppo lähteä tutkimaan määrällisen tutkimuksen kautta. Vaikkapa kyselylomakkeella. Tämänkaltainen tapa sopii arkaluonteisen tiedon keräämiseen, tai vaikkapa etäisyyksien tai muiden syiden vuoksi hajallaan olevien suurten ihmismäärien tavoittamiseen (Vilka 2021, luku 4). Uskoin kuitenkin, että oli tärkeää saada aitoja kokemuksia, pieniä tarinoita varhaiskasvatuksen arjesta näkyviin. Todellisia kokemuksia varhaiskasvatuksen toiminnasta huoltajien silmin katsottuna. Puhumme pienen kunnan varhaiskasvatuksen yksiköistä, jolloin uskoin vastausprosentin jäävän niukaksi, jolloin laadullinen tutkimus, oli oikea työkalu tämän opinnäytetyön tarpeeseen. Tämän aiheen tutkimusta ei ole Rautalammin varhaiskasvatuksessa vielä koskaan tehty.

Huoltajilla on juuri heiltä saatava tieto ja ajatus asiasta (Sarajärvi 2018, luku 3). Tutkimuksen tarkoitus ei ollut pelkästään kartoittaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista huoltajien näkökulmasta vaan saada heidän omia kokemuksiaan, sekä ajatuksiaan ilmi ja näkyväksi (Sarajärvi 2018, luku 3). Ei siis tutkimusaineiston määrä vaan laatu. Jos yksikin huoltaja kokee tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden olevan retuperällä on se meille arvokas tieto. Mielenkiintoisia havaintoja, ja kokemuksia voi nousta ilmaan kysymysten ollessa avoimia, kuitenkin teoreettisen viitekehyksen on oltava määräävä tekijä (Alasuutari 2011, luku 2). Haastattelujen perusteella tärkein osa arvoituksen ratkaisua, kuten Alasuutari tätä vaihetta nimittää (Alasuutari 2011, luku 2). oli saada selko: toteutuuko meillä tasa-arvoisuus sekä yhdenvertaisuus? Mitä kehityskohteita aineistosta nousee?

Pääkysymyksiä ollessa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen, oli haastattelurunko siis tehty päiväkodin arkeen sijoitettavaksi. Lasten hoitoon tuonti- ja hakutilanteet ovat loogisia paikkoja, jolloin erilaiset tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käytänteet voivat tulla huoltajille näkyviin. Unohtamatta päiväkodin viestintää ja kaikista tärkeimpänä lasten toiminta kotona.

Tarkoituksena oli tutkia haastateltavien kokemuksia ja näkemyksiä ilmiöstä, eli kuinka he kokevat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuvan Rautalammin varhaiskasvatuksessa. Tutkimukseni voidaan ajatella sisältävän fenomenograafisen tutkimuksen piirteitä, koska siinä selvitettiin tutkittavien kokemusta ilmiöstä. Haastatteluissa yritin saada haastateltavat ajattelemaan ja olemaan tietoisia kokemuksistaan tätä aihetta koskien (Hirsjärvi & Nurmi. 2022. luku 7.). Tällä tarkoitan sitä, että avaamalla tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden käsitteen oli haastateltavien mahdollista huomata ja tulla tietoiseksi omista kokemuksistaan. Käsitteet avattiin haastateltavien informaatiolomakkeessa ja tarvittaessa vielä ennen haastatteluja. On toki mahdollista, että haastateltavat ovat jo valmiiksi sisäistäneet käsitteet ja mahdolliset epäkohdat/onnistumiset varhaiskasvatuksen toiminnassa ovat jo mielessä.

Tutkimuksella on selkeä tarkoitus ja tavoite, kuitenkin aineistonkeruu sekä sen jälkeinen analyysi tarkentavat ilmiön kokonaisuutta (Hirsjärvi & Nurmi. 2022. luku 7).

8.2 Aineiston keruu

Kyseessä oli siis selvitystyö toiminnallista tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa varten. Kuinka saada huoltajien ääni kuuluviin? Kotimaisessa laadullisen tutkimuksen kentässä teemahaastattelu on suosittu tutkimustapa (Eskola ym. 2018). Kun tavoitteena on kerätä tietoa, on loogisinta kysyä sitä asianomaisilta itseltään (Eskola ym. 2018). Näin ollen teemahaastattelun kohteena olivat varhaiskasvatuksen lasten huoltajat. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus voi olla käsitteenä monimutkainen, joten tutkijana uskoin tämän tavan tiedonkeruuseen tuovan rikasta aineistoa. Teemahaastattelun tavoitteena oli saada vastaus kolmeen kysymykseen: Kuinka huoltajat kokevat tasa-arvon toteutumisen Rautalammin varhaiskasvatuksessa sekä kuinka huoltajat kokevat yhdenvertaisuuden toteutumisen Rautalammin varhaiskasvatuksessa, sekä kuinka he kehittäisivät näitä kahta. Teemahaastattelut nauhoitettiin.

Haastateltavien hakeminen tehtiin tutkimuskysymystä silmällä pitäen, joten kutsu haastatteluun tapahtui yhteisissä viestintäkanavissa. Käytännössä huoltajien Whatsapp -ryhmissä. Tätä käytetään varhaiskasvatuksessa yleisenä viestintäkanavana virallisen Daisy- sovelluksen kanssa. Haastatteluun lähetin vielä erillisen kutsun huoltajien lisäksi varhaiskasvatuksen asiakasraadille, joiden kokouksessa kävinkin esittelemässä aiheen etukäteen.

Asiakasraati on Rautalammin varhaiskasvatuksen perheiden edustajista koottu ryhmä. Ryhmän on tarkoitus olla vaikuttamiskanava, ja linkki kaikille Rautalammin varhaiskasvatuksen vanhemmille. Varhaiskasvatuksen sekä esiopetuksen laadusta ja kehittämisestä käytävä keskustelu on asiakasraadin toiminnassa keskeistä. (Varhaiskasvatuksen asiakasraati s.a.) Vaikka kutsu haastatteluihin lähetettiin varhaiskasvatuksen lapsien huoltajille uskoin, että erillinen kutsu asiakasraadille auttaa saamaan huoltajia mukaan tutkimukseen, kuten edellä mainittu, on asiakasraadin tarkoitus toimia yhtenä varhaiskasvatuksen kehitystä eteenpäin kuljettavana voimana.

Luotin siis ryhmäpaineeseen.

Haastattelut toteutettiin pääosin päiväkotitiloissa. Päiväkodin tilat palvelevat tätä tarkoitusta siitä syystä, että ne ovat useimmille vanhemmille tutut. Lisäksi haastattelut olivat näin ollen mahdollista sovittaa lapsien hoitoaikojen puitteissa. Kokoushuone on myös erillään muista tiloista. Tiedostan haastattelupaikan olevan olennainen tekijä ja tässä tapauksessa rauhallinen tila palveli tarkoitusta nauhoitteen laadun ja keskustelijoiden keskittymisen turvaamiseksi (Eskola ym. 2018). Tarkoituksena oli saada tilalla luotua haastattelu itse haastateltaville mahdollisimman helpoksi (Eskola ym. 2018). Hirsijärvi suosittelee teemahaastattelupaikaksi rauhallista ja turvallista ympäristöä, sekä kertoo esimerkinomaisesti, kuinka koulun oppilaiden haastattelupaikaksi sopii koulun tilat käytännön syistä. Paikka on oppilaille luonteva ja helppo (Hirsijärvi & Nurmi. 2022. luku 5). Nämä samat periaatteet pätevät myös varhaiskasvatuksen piiriin käännettynä. Muutamien haastateltavien kohdalla tein poikkeuksen ja haastattelut tehtiin heidän kotonaan. Yhteensä haastatteluja kertyi kuusi kappaletta, joista yhdessä haastattelussa oli mukana kummatkin vanhemmat.

Haastatteluissa kävimme läpi päiväkodin käytäntöjä ja huoltajien kokemuksia niistä. Teemahaastattelun runko toimitettiin haastateltaville etukäteen. Haastattelussa käytiin läpi tiettyjä käytänteitä ja tilanteita, jolloin oli syytä valmistaa haastateltavat kysymyksiin jo etukäteen (Eskola ym. 2018). Haastatteluun suostuville kerrottiin, että haastattelut tullaan nauhoittamaan. Samasta muistutan haastattelun alkaessa (Eskola ym. 2018). Teemahaastattelun runko löytyy liitteenä.

Kun kysymyksessä oli teemahaastattelu, oli teemojen muodostaminen erityisen tärkeää saada toimivaksi. Tavoitteena oli saada kysymys: Kuinka koet tasa-arvon- ja yhdenvertaisuuden toteutumisen ja kuinka kehittäisit sitä? Avattua tutkittaville, niin että kysymykset olisivat mahdollisia ymmärtää ja vastata arkiymmärryksellä. Kysymysten pitäisi olla yksinkertaisia, ja keskustelua ylläpitäviä (Hirsijärvi & Hurme. 2022. luku 6). Halusin siis purkaa haastattelun

teemat mahdollisimman arkisiin ja huoltajia lähellä oleviin tilanteisiin ja toimintoihin. Teemahaastattelu runko testattiin yhdessä testihaastattelussa, runko tuntui toimivalta emmekä haastateltavan kanssa huomanneet korjausehdotuksia, joten päädyin käyttämään tätä testihaastattelua osana aineistoani.

8.3 Aineiston analyysi

Haastattelujen litterointiin on muutama erilainen tapa. Mahdollisuutena oli kirjoittaa sanasta sanaan nauhoitettu aineisto kokonaan tai osaksi puhtaaksi (esimerkiksi teemojen tai pelkästään haastateltavan puheen osalta). Toinen tapa olisi ollut tehdä päätelmiä ja koodauksia suoraan. Näin ollen itse haastattelua ei kirjoitettaisi sanasta sanaan, vaan päätelmät tulisivat nauhoitteen pohjalta. (Hirsjärvi & Hurme. 2022. luku 7.) Omassa työssäni käytin ensimmäistä tapaa, eli kirjoitin haastattelut sanasta sanaan teemoja mukaillen. Jos keskustelu ei liittynyt suoraan teemoihin, jätin kohdat litteroimatta. Tutkimuskysymykseksi asetti tietyt raamit mitä halusin selvittää. Purin aineiston teema-alueisiin seuraavanlaisesti: Jokainen haastattelu jaettiin teemahaastattelun rungon osalta omien otsakkeidensa alle (esimerkiksi: Jos mietitte tilanteita, kun lapsi tuodaan hoitoon, näyttäytyykö tasa-arvo ja yhdenvertaisuus jollain tavalla?). Tällä tarkoitan sitä että, saman kysymyksen vastaukset koottiin yhteen. Ongelmakohtana tässä voi olla aikajanan häviäminen, näin voi käydä, kun kaikki kysymyksen vastaukset yhdistetään otsikon alle. Tämänkaltainen tilanne voisi olla esimerkiksi, jos keskustelussa on edellisen kysymyksen kohdalla noussut joku asia mikä on jatkunut seuraavaan aiheeseen. Loppuvaiheessa eri haastattelut siis yhdistettiin, jolloin eri teemojen kohdalla näkyy kaikkien vastausten kirjo. (Hirsjärvi & Hurme. 2022. luku 7.) Tämä kuvastaa analyysitapaani. Tutkimuskysymykseeni ja teemahaastattelurunkoon peilaten käytän teemoittelua apuna analyysissä. Kaikkien haastatteluiden ollessa samojen otsikoiden alla, voin tarkastella niitä tutkimukseni kannalta olennaisia asioita huomioiden. Tarkastelin, siis nousiko haastatteluista yhteen liittyviä huomioita. Teemoittelun on mahdollista pohjautua teemahaastattelun, jo valmiisiin teemoihin. Normaalina on, että lähtöteemat nousevat analyysissä esille, mutta on mahdollista, että esiin tulee myös uusia. Analyysissä tarkastelen aineistosta nousevia samantyyppisiä piirteitä ja kokemuksia. (Hirsjärvi & Nurmi. 2022. luku 7.) Omassa

tutkimuksessani kävikin, juuri edellä mainitulla tavalla. Sain nostettua uusia teemoja esille.

Haastateltavia kertyi kuusi kappaletta, joista yhdessä oli kummatkin vanhemmat paikalla. Materiaalia oli useampi tunti. Edellä kuvatun litteroinnin jälkeen seuraava vaiheeni oli tiivistäminen. Tämä onkin sisällönanalyysissäni ensimmäinen askel. Litteroidusta tekstistä karsitaan tutkimukseen liittymättömät asiat pois (Sarajärvi 2018. luku 4). Litteroidessani tein jo pientä tiivistystyötä, tässä kuitenkin leikattiin täysiä epäolennaisuuksia pois, eli tutkimukseni kannalta epäolennaista tietoa, kuten arkista keskustelua teemahaastattelujen kysymysten välissä.

Tiivistämisen lisäksi värikoodasin vastaukset positiivisen ja negatiivisen sekä neutraalin mukaan. Tämä sinänsä ehkä jopa täysin turha vaihe auttoi selkiyttämään itselleni vastausten kirjoa, ja antamaan jo apua seuraavaan vaiheeseen.

Tiivistämisen jälkeen minulle kertyi positiivisia sekä negatiivisia, keskenään ristiriitaisia sekä yhteneviä kokemuksia. Tiivistykset pelkistettiin yksinkertaisempaan muotoon, jolloin oli mahdollista yhdistää samaa teemaa koskettavat huomiot saman alaluokan alle (Sarajärvi 2018. luku 4).

Huomioitavaa on, että myös täysin eri haastattelukysymysten vastaukset voivat olla nyt analyysissäni saman teeman alla. Kyseessä on siis tiivistyksen kautta määritettyjä, materiaalin mukaan yhteen sidottavia huomioita. Tiivistyksestä samaa ilmiötä kuvaavat käsitteet ryhmiteltiin kuvaamaan eri luokkia. Alaluokka muodostuu sen mukaan mikä ilmiö pelkistetystä tekstistä muodostuu. (Sarajärvi 2018 luku 4.)

Alaluokkien muodostamisen jälkeen etenin muodostamaan yläluokat, ja yhdistävän luokan. Tarkoituksena summata alaluokkien huomiot mahdollisimman tiiviiksi käsitteiksi, ja saada yhdistettyä kaikki luokat yhden katon alle. eli kyseessä on aineiston abstrahointi. (Sarajärvi 2018. luku 4.)

Selkeyttäen vielä analyysiprosessi:

1: Haastatteluiden litterointi

- 2: Litteroitujen haastatteluiden yhdistäminen teemahaastattelurungon kysymysten alle
- 3: Litteroitujen haastatteluiden läpikäyminen ja huomioiden nostaminen aineistosta
- 4: Vastausten pelkistäminen
- 5: Pelkistysten värikoodaaminen positiivisten, neutraalien ja negatiivisten vastausten mukaan
- 6: Pelkistettyjen vastausten kasaaminen uusien yhdistävien otsikoiden eli alaluokkien alle.
- 7: Yläluokkien muodostus alaluokkien pohjalta
- 8: Yhdistetyn luokan muodostaminen yläluokkien pohjalta ja sen vertailu alaluokkiin, ja tiivistettyihin vastauksiin.

Tutkimustulokset näkyvät taulukossa 1.

8.4 Eettisyyden merkitys tutkimuksessa

Tutkimukseen, eli haastatteluun osallistuminen oli kaikille vapaaehtoista. Myös haastatteluiden syy ja sisältö tulee ilmi kyselyn saatteessa (Kuula 2011, luku 2). Saatteeseen avasin käsitteet (Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus) varhaiskasvatuksen kontekstissa, sekä perimmäisen syyn tutkimukseen. Eli toiminnallisen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman tekemisen selvitystyön. Kyselyn saate löytyy liitteistä.

Tietosuojalain mukaisesti mahdolliset henkilötiedot, eli henkilötietorekisteri, tulevat näkyviin vain minulle tutkimuksen tekijälle. (Tietosuojalaki 5.12.2018/1050 31. §.; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, 13. artikla). Tietoja säilytetään vain tutkimuksen ajan. Lopullisessa työssä vastauksista mahdollisesti pääteltävät henkilötiedot ovat hävytetty (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, 17. artikla).

Tässä tutkimuksessa aineistosta vastaa tutkija eli minä. Rautalammin varhaiskasvatus toimii työelämäkumppanina kyseisessä tutkimuksessa.

Luonnollisesti tutkimusta tehdessä, minua koskee vaitiolovelvollisuus tietosuojalain mukaan (Tietosuojalaki 35. §)., poikkeuksena varhaiskasvatuslain

mukainen ilmoitusvelvollisuus poliisille, jos tutkimusta tehtäessä tietooni tulee jotain henkeen tai turvallisuuteen liittyvää uhkaa (Varhaiskasvatustilalaki 45. §).

Tutkimuksen koskiessa tasa-arvoa- ja yhdenvertaisuutta, tiedostin että haastatteluissa voi nousta omia arvojani tai ajatuksia vahvasti eri kannalla olevia mielipiteitä. Tutkijan pysyminen neutraalina vahvoja mielipiteitä kohdatessa voi olla järkevin ratkaisu (Kuula 2011, luku 5). Tehtäväni ei ole olla moraalinvartija tai saarnaaja vaan kerätä tutkittavien henkilökohtaisia kokemuksia ja mielipiteitä tutkimukseeni.

On myös syytä pohtia omaa rooliani haastattelija sekä tutkimuksen tekijänä. Olen kuitenkin ollut Rautalammin varhaiskasvatuksessa töissä jo lähes kymmenen vuotta. Näen että tässä kohtaa kolikon kaksi eri puolta, samalla koen positiiviseksi voimavaraksi, että lähes kaikki perheet ovat minulle jo valmiiksi tuttuja, kuitenkin voiko tämä olla myös negatiivinen tekijä? Voidaanko minua kohdella tutkimustilanteessa haastattelijana, joka takaa aidosti anonymiteetin, vai onko roolini varhaiskasvatuksen työntekijänä asia mikä estää todellisista ongelmista kertomisen? Onko siis tutulle työntekijälle helppo vai hankala kertoa mahdollisista koetuista ongelmista? Sen lisäksi pystynkö saamaan haastatteluun mukaan huoltajia ketä tutkimus aidosti kiinnostaa vai voiko ongelmaksi muodostua se, että kun tutkimuksen tekee työssään varhaiskasvatuksessa oleva opettaja, lähdetään tutkimukseen mukaan juuri tämän tutkijan roolin takia. Eli vaaliakseen suhdetta tähän organisaatioon ja tutkijaan (Kuula 2011, luku 5).

9 TULOKSET

Analyysini perusteella muodostin yhdistävän luokan, jossa haastattelujen tulokset voidaan ajatella kuvaavan päivähoiton toimintakulttuuria sekä käytänteitä. Tästä voitaisiin tehdä päätelmä tutkimuskysymykseeni:

Avain tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiselle sekä kehittämiselle tahtuu päivähoiton toimintakulttuuria sekä käytänteitä kehittämällä.

Kuulostaa aika suurelta palalta.

Käydään seuraavaksi tuloksia läpi analyysissäni muodostettuja yläluokkia otsikoina käyttäen.

9.1 Viestinnän ongelmat ja haasteet päiväkodissa

Pääsääntöinen viestintäkanava on Whatsapp, tämä on koettu hyvänä. Kuitenkin haastattelujen perusteella Whatsapp ei mahdollisesti tavoita kaikkia huoltajia. Virallinen viestintäkanava Daisy-sovellus kuvattiin epävarmaksi. Näiden tulosten perusteella voimme ymmärtää, että yhtä kaikille huoltajille sopivaa sähköistä viestinnän kanavaa ei ole.

”Daisyssä viestejä on saapunut, vaikka ilmoitusta ei ole tullut”, ”Daisyssäkin ollu niitä toimintaongelmia” ”kaikki ei oo Whatsapissa, niin se rajaa heti pois”

Huomio nousi viestinnän kohdentumisesta vain toiselle vanhemmalle, tätä erikseen sopimatta. Haastateltava kuitenkin koki, ettei syy ole esimerkiksi sukupuolesta johtuvaa. Pohdinkin, onko varhaiskasvatuksessa jokin tietty käytäntö tai toimintakulttuuri sen suhteen kummalle vanhemmalle tiedotteet päivästä menevät?

Haastatteluissa esiintyi toive tiedottamisen lisäämisestä, joko lasten kuulumisten kohdalla tai varhaiskasvatuksen tapahtumien sisällöstä sekä mahdollisesta korvaavasta toiminnasta. Minulta kysyttiinkin voisiko sähköisiä kanavia käyttää enemmän lasten hoitopäivän aikana tapahtuvien kuulumisten lisäämiseen? Kokemusta löytyi myös siitä, että päivähoidon tapahtumien sisällönkuvaus on jäänyt huoltajille suppeaksi, tarkempaa tietoa tapahtumien sisällöstä siis kaivattiin. Varhaiskasvatuksessa esimerkiksi uskonnollisten tilaisuuksien rinnalle järjestetään tarvittaessa korvaavaa, samanarvoista ja kaltaista toimintaa kuin uskonnollisessa tilaisuudessa. Toive oli, että olisi etukäteen tarkempaa tietoa myös mahdollisen korvaavan toiminnan sisällöstä.

Päiväkodin ruuhkaisimpina hetkinä tiedonsaannin ei koettu olevan yhdenvertaista. Päivähoidossa on tilanteita, jolloin useampi huoltaja on hakemassa lastaan hoidossa yhtä aikaa.

”toinen vanhempi saattaa siinä hässäkässä saada enemmän tietoa lapsensa päivästä kuin toinen”.

Eräessä haastattelussa tuli myös ilmi, että päiväkodin toiminnasta saadun palautteen jälkeen ei toimintaa ollut muutettu. Tätä en tarkemmin saanut avattua, mutta keskustelun perusteella vaikuttaa, että vanhempi koki, ettei hän ole tullut kuulluksi.

9.2 Vastaanoton kokemukset sekä monimuotoisuuden huomioiminen päivähoitossa

Lasta hoitoon tuotaessa ilmeni haastatteluissa kokemus, että riippumatta perheestä tai lapsista, näyttäytyy toiminta yhdenvertaiselta. Eli perheet otetaan hoitoon tullessa vastaan yhtäläisesti.

Kuitenkin samasta aiheesta nousi myös soraääniä, täysin päinvastaista kokemusta. Eräs vanhempi kertoi kuinka hän ja lapsensa jäävät täysin ilman huomiota hoitoon tullessa.

Varhaiskasvatuksen henkilökunta koettiin sellaiseksi, että heille voi kertoa asioista avoimesti ilman syrjinnän pelkoa tai huolta. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden koettiin huomioivan yhdenvertaisesti myös sellaiset vanhemmat, jotka eivät puhu suomea tai englantia, eli yhteisen kielen puuttumattomuus ei näyttänyt haastatteluiden perusteella vaikuttavan hoidon laatuun.

Syrjintään, ja epätasa-arvoon koettiin varhaiskasvatuksessa puututtavan, tai ainakin toivo oli, että näin tapahtuu. Eräessä haastattelussa nousi esille kokemus, jossa lasta oli hoidossa kiusattu erilaisen piirteen takia. Kuitenkin tähän oli päivähoitossa nopeasti puututtu työntekijöiden taholta. Lasten kanssa oli keskusteltu aiheesta ja kiusaaminen oli loppunut jo alkutekijöihin.

Teemahaastatteluista nousi myös iloinen huomio siitä, kuinka lapsen puheissa ja leikeissä on erilaisia perheitä. Erilaiset perheet, kuten samaa sukupuolta olevat vanhemmat, olivat päätyneet lasten leikkeihin asti ja hoidossa tähän oli suhtauduttu positiivisesti. Varhaiskasvatukseen toivottiin kuitenkin enemmän näkyväksi perheiden moninaisuus ja eri kulttuurit. Nähtiin että kun lapset osaavat jo valmiiksi suhtautua erilaisiin perheisiin positiivisesti on

tulevaisuudessakin, uusien perheiden kohdalla, heidän helpompi sulautua yhdenvertaisesti varhaiskasvatuksen toimintaan.

Monikulttuurisuuden näkyvyyttä toivottiin varhaiskasvatuksen tiloihin ja toimintaan lisää. Toiveissa oli myös, että vähemmistöjen näkyvyyden lisäämisen kanssa muistaisimme huomioida myös valtaväestön. Eri perheiden kohtelun toivottiin olevan ja pysyvän samanarvoisena.

9.3 Lasten osallisuus ja lasten kohtaaminen päivähoitossa

Lapset ovat aineiston perusteella päässeet mukaan toiminnan suunnitteluun. Lasten ideoista poimitaan aiheita varhaiskasvatuksen toimintaan. Lapset ovat tämän lisäksi päässeet myös vaikuttamaan pidempiaikaisia käsiteltäviä teemoja päätettäessä.

Erilaisuuden vuoksi syrjimiseen hoidossa on koettu puuttuttavan. Kuitenkin tutkimusta tehdessä nousi yhdellä haastateltavalla huoli siitä, että erityisen tuen lapset eivät pääse hoidossa yhtenäisesti leikkeihin mukaan.

Lapsen yksilöllisyyden huomioiminen koettiin asiana, johon lapsen huoltajana on päässyt vaikuttamaan. Esimerkiksi arjen toimintaa oli muutettu lapsen ja huoltajan toiveen mukaan. Yksilöllisyyteen on päästy vaikuttamaan myös yhdessä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa kirjatessa. Kuitenkin yksilöllisyyden huomioiminen on joskus jäänyt näkyväksi vain kirjauksena suunnitelmaan, eli jäänyt päivähoiton arjessa käytännössä näkymättömäksi: ”Vasussa on puhuttu, mutta ne on aina jäänyt siihen vasuun ja niitä ei oo toteutettu.”

9.4 Asiakaslähtöinen toiminta ja henkilöstön osaaminen

Toiminnan asiakaslähtöisyydessä nousi kehitettäviä kohtia, vaikutusmahdollisuuksia toivottiin lisää, keskustelussa nousi toiveeksi päästä vaikuttamaan varhaiskasvatuksessa järjestettäviin retkiin ja tilaisuuksiin.

Toisaalla kokemusta oli, että vaikutusmahdollisuuksia on hyvin ja asiakasraadien kautta voi myös vaikuttaa toimintaan. Asiakasraadien toiminta on aiemmin

selvitetty, mutta jos kohta meni tutkimuksen lukijalta ohi, on selvennettävä, että kyseessä on vanhemmista koottu ryhmä, joka omalta osaltaan toimii Rautalammin varhaiskasvatuksen kehittävänä voimana.

Jos mietimme tutkimuskysymyksiä eli tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kokemus ja sen kehittämistä Rautalammin varhaiskasvatuksessa. Nousi haastattelussa selkeitä huomioita. Työntekijöille toivottiin selkeitä ohjeita tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskien, henkilökunnalle toivottiin koulutusta aiheesta. Tutkimuksen tuloksissa nousi sukupuolittunut puhe sekä huoli onko henkilöstöllä tarpeeksi ammattitaitoa kohdata esimerkiksi sateenkaariperheen lapsia, tai muutoin erilaisia perheitä.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Aineistosta saaduissa tuloksissa nousi paljon positiivista tutkintakysymyksieni pohjalta. Perheiden moninaisuuden näkyminen lasten leikeissä, ja siihen henkilöstön positiivinen suhtautuminen. Toiveissa oli myös erilaisten perheiden ja kulttuurien näkyvyyden lisääminen. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta pohtiessa selkeitä huolia nousi myös: Hoidossa puheen koettiin sisältävän sukupuolittunutta termistöä, eli arkikielellä ilmaistuna työttelyä ja pojittelu. Henkilökunnalle toivottiin lisää tietoa ja taitoa erilaisten perheiden ja lasten kohtaamiseen.

Viestintä ja tiedotus koettiin hyvänä, ja tiedotteet koettiin tulevan myös eri kielillä, kuitenkin viestinnässä oli selvä ongelma sähköisen viestinnän kohdalla: Se ei mahdollisesti tavoita kaikkia. Toiveissa oli myös lisäinformaatio päivähoiton tapahtumista ja mahdollisuus vaikuttaa niihin.

Yhdenvertaisuutta tarkastellessa oli varhaiskasvatuksessa nopeasti puututtu alkavaan mahdolliseen syrjintään, kuitenkin samalla nousi huoli siitä, että mahdollistetaanko kaikille lapsille aito mahdollisuus päästä mukaan leikkeihin. Haku- ja tuontitilanteet ovat tärkeitä informaation jakamishetkiä, näissä huoltajat kokivat, että erilaiset perheet otetaan yhteneväisesti vastaan. Iltapäivän kiireellisimmät hetket koettiin ongelmallisina, kuitenkin tässä ei synnä ollut tasa-arvoon- tai yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset vaan koettu kiire.

Yksi vanhempi koki myös, että heitä ei käytännössä oteta hoitoon tuodessa ol-
lenkaan vastaan.

Jos mietimme tutkintakysymyksiä eli tasa-arvon- ja yhdenvertaisuuden koke-
muksia sekä tasa-arvon- ja yhdenvertaisuuden kehittämistä, löytyi tutkimuk-
sessa useita kohtia, joita voi käyttää apuna toiminnallista tasa-arvo ja yhden-
vertaisuussuunnitelmaa työstäessä. Tuloksista pystyy tunnistamaan sukupuol-
littuneita käytänteitä ja yhdenvertaisuuden ongelmia.

11 POHDINTA

Opinnäytetyön aiheet ja tavoitteet olivat alusta lähtien selvät: Rautalammin
varhaiskasvatus on päätenyt tekemään toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenver-
taisuussuunnitelman. Suunnitelmaa varten tarvitaan tietoa tämänhetkisestä
tasa-arvon- ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta.

Tiedonkeruuksi valikoitui teemahaastattelu. Teemojen luominen muodostui
tässä avainasemaksi. Pelkkä huoltajille osoitettu kysymys ”Kuinka koet tasa-
arvon- ja yhdenvertaisuuden toteutuvan?” Ei välttämättä antaisi paljon tietoa.
Tutkimuskysymykset täytyi saada sellaiseen muotoon, että huoltajien olisi ne
helppo ymmärtää ja vastata niihin. Varhaiskasvatusjohtaja oli suurena apuna
ja yhteistyökumppanina kysymyksiä muokatessa. Päädyimme pilkkomaan ky-
symykset varhaiskasvatuksen arkeen. Hetkiin ja tilanteisiin, joita huoltajat voi-
vat tarkkailla. Varhaiskasvatukseen tulo, lasten hakutilanteet, päiväkodin vies-
tintä, lapsen puheet kotona.

Teemahaastattelurunkoa kasatessani, tuntui että mitä paremmaksi ja pilko-
tummaksi sitä rakensimme, sitä sokeammaksi tulin itse alkuperäiselle kysy-
mykselle. Valmista runkoa testatessani testihaastattelussa, huomasin kuiten-
kin rungon toimivaksi. Nyt tuloksia tarkastellessa tätä voi myös kritisoida, osan
tuloksien irrallisuudesta tutkimukseni aiheeseen. Varhaiskasvatuksen sähköi-
nen viestintä on selkeä esimerkki, vaikka huomiot sen toimivuudesta ovat tär-
keitä, eivät ne liity tutkimuksen aiheeseen.

Haastattelukutsuja lähettäessäni tein alkuperäiseen suunnitelmaani nähden
poikkeuksen: jätin oman lapsiryhmäni huoltajat tietoisesti kutsumatta. Pelkäsin

että tieto, jota voisin kerätä, ei ehkä olisi aidointa oman asemani takia. Oman asemani varhaiskasvatuksen opettajana voi miettiä vaikuttaneen silti haastatteluiden kulkuun. Yhdessä haastattelussa haastateltavalla oli selvästi aihe mikä hänen mieltään painoi, mutta hän ei halunnut kertoa siitä minulle tarkemmin. Varhaiskasvatuksen opettajana ja työssä jo pitkään olleena uskon, että joidenkin vanhempien kanssa tämä oli myös keskustelua edesauttava tekijä.

Huoltajien kiitettävä etukäteisperehtyminen kysymyksiin oli suuri ilo ja auttoi keskustelun pysymistä jouhevana.

Koin haastatteluissa isoksi ongelmaksi omat tiedostetut huomiot aiheesta, nämä jouduin jättämään haastatteluiden ulkopuolelle. Tutkijana tehtävänäni ei ollut johdatella aihetta haluamaani suuntaan. Haastattelut olivat mielestäni onnistuneita ja tietoa aiheesta (ja aiheen vierestä) tuli tutkimuksen kannalta tarpeeksi. Luotettavuuden kannalta tutkimuksen osallistujamäärä oli pieni, kuitenkin laadullisessa tutkimuksessa tämä on perusteltua. Voisi olla mielenkiintoista nähdä sama tutkimus tehtynä suuremmalle määrälle huoltajia, nousisiko silloin haastatteluista selkeämmin esille samoja teemoja?

Aiempiä tutkimuksia tarkastellen löytyi yhdistäviä tekijöitä, kuten eri kulttuurien näkymisen puuttuminen päiväkodissa (Smids 2018, 63 - 66). Myös varhaiskasvatuksen opettajien kokemus oman ammattitaidon puutteesta monikulttuurisuvassa työssä (Hautamäki 2019, 21 - 22). Toki asia tuli ilmi omassa tutkimuksessani hieman eri suunnalta. Sekä sukupuolittuneen puheen kohtaaminen (Väisänen 2021, 33). Näitä ei ole vaikea yhdistää tutkimuksessani nousseisiin kohtiin.

Eroja löytyy myös, yksi merkittävin on kieli. Kieli koettiin yhtenä suurena eriarvoistavana tekijänä muutamassakin tutkimuksessa (Smids 2018, 56 - 60.; Arttijeff 2015, 46. 51). Kuitenkaan omassa tutkimuksessani kieli ei noussut vahvasti esille, hoitajien koettiin huomioivan myös ei suomea puhuvat, sekä tiedotteiden tulevan myös eri kielisinä.

Varhaiskasvatuksen henkilökunta on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä luonnollisesti avainasemassa, onkin syytä pohtia jatkotutkimuksia henkilökunnan kokemukselle aiheesta. Onko tutkimuksessani ilmi noussut huoli tarpeellisesta ammattitaidosta aiheeseen liittyen myös henkilökunnan näkemyksestä koettua?

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2012. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino. E-Kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 25.9.2023].

Arttijeff, M. 2015. Yhteistyötä ilman yhteistä kieltä. Tutkimus päiväkodin henkilöstön ja maahanmuuttajaperheiden välisestä yhteistyöstä. Lapin yliopisto. Kasvatustieteen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. PDF-Dokumentti. Saatavissa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61876/Arttijeff.Maria.pdf?sequence=2s> [viitattu 25.9.2023].

Eskola, J., Lätti, J. & Vastamäki, J. 2018. Teemahaastattelu: lyhyt selviytymisopas. Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. E-Kirja. Saatavissa: www.ellibslibrary.com [viitattu 27.11.2023].

Eskelinen, M. & Itäkare, S. 2020. ”Pidetään huolta ettei erotella tyttöjen ja poikien juttuja”. Tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja sukupuolisensitiivisyyttä rakentavat diskurssit paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Varhaiskasvatuksen Tiedelehti Journal of Early Childhood Education Research. Volume 9. 197-229. Verkkojulkaisu. Saatavissa: <https://journal.fi/jecer/article/view/114130/67329?acceptCookies=1> [viitattu 25.9.2023].

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679.

Hautamäki, M. 2019. Maahanmuuttajataustaisten lasten huomioiminen varhaiskasvatuksessa. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Kandidaatin tutkielma. PDF-Dokumentti. Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201906112512.pdf> [viitattu 25.9.2023].

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus. E-Kirja. Saatavissa: www.ellibs43library.com [viitattu 27.11.2023].

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Tampere: Vastapaino. E-Kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 25.9.2023].

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609.

Matthews, J., Murphy, W. & Clayton, O. 2021. Partnership with families in early childhood education: Exploratory study. Australasian Journal of Early Childhood, 41, 93-106. Verkkojulkaisu. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/1836939120979067> [viitattu 20.10.2023].

Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet. Helsinki: Opetushallitus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelmien-perusteet> [viitattu 25.9.2023].

Opetushallitus. 2023a. Mitä on varhaiskasvatus?. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus> [viitattu 25.9.2023].

Opetushallitus. 2023b. Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuunnitelma. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/toiminnallinen-tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnitelma> [viitattu 16.10.2023].

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi. E-Kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 25.9.2023].

Smids, S. 2018. Maahanmuuttajavanhempien kokemuksia yhteistyöstä Helsingiläisten päiväkotien kanssa. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. PDF-Dokumentti. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/fe834b70-fd88-43f3-a094-c15116780ce4/content> [viitattu 25.9.2023].

Suomen Perustuslaki 11.6.1999/731.

Tast, S. 2017. Varhaiskasvatus katsomusten keskellä: Oikeus omaan katsomukseen ja katsomuskasvatukseen. 1. Painos. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy.

THL. 2018. Sosiaali- ja terveystieteiden yhdenvertaisuuden käsitteet versio 1.0. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/documents/890257/905529/Sosiaali-+ja+terveystieteiden+yhdenvertaisuuden+k%C3%A4sitteet/aa8ade63-9046-479b-898e-900608099396> [viitattu 25.9.2023].

Tietosuojalaki 5.12.2018/1050.

Varhaiskasvatuksen asiakasraati s.a. Rautalampi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.rautalampi.fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-asiakasraati/> [viitattu 27.11.2023].

Varhaiskasvatuksen toimipisteet s.a. Rautalampi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.rautalampi.fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-toimipisteet/> [viitattu 7.4.2024]

Vilkka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. Painos. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com> [viitattu 7.4.2024]

Väisänen, J., & Väisänen, V. 2021. Vanhempien kokemuksia sukupuolisensitiivisen varhaiskasvatuksen toteutumisesta. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta. Kandidaatin tutkielma. PDF-Dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/135863/V%c3%a4is%c3%a4nenV%c3%a4is%c3%a4nen.pdf?sequence=2&isAllowed=y> [viitattu 25.9.2023].

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014.

Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991.

Ylitapio-Mäntylä, O. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja: Tasa-arvoisuus ja lasten moninaisuuden kohtaaminen. 1. Painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

12 LIITTEET

Liite 1. Tutkimustulokset

Taulukko 1

Pelkistetty haastattelu	Alaluokka	Yläluokka	Yhdistävä luokka
<p>Whatsapp:issa tapahtuva viestintä koetaan hyvänä ja tasa-arvoisena, tiedotteita tulee myös muilla kielellä. Whatsapp- viestintä rajaa pois kaikki ketkä sitä ei käytä. Virallinen tiedotuskanava ei tavoita kaikkia (koetut toimintaongelmat).</p> <p>Viestintä kohdentuu vain toiselle vanhemmalle. Viestintä ja erityisesti hankalista asioista keskustelu on vain toisen vanhemman kanssa.</p> <p>Palautetta on annettu, mutta toimintaa ei ole muutettu.</p> <p>Tiedottamisen lapsen päivästä lisääminen.</p> <p>Kiireisimpinä hetkinä päivästä ei tiedon saanti lapsen päivästä ole yhdenvertaista.</p> <p>Infoa enemmän tapahtumien tarkemmasta sisällöstä, ja</p>	<p>Sähköisen viestinnän tasa-arvoisuus</p> <p>Viestinnän kohdentuminen</p> <p>Palautteen vaikuttavuus</p> <p>Tiedottamisen haasteet</p>	<p>Viestinnän ongelmat ja haasteet päiväkodissa</p>	<p>Päivähoidon toimintakulttuuri ja käytännöt</p>

<p>mahdollisesta korvaavasta toiminnasta.</p>	<p>Tapahtumista tiedottaminen</p>		
<p>Eri perheet ja lapset otetaan samalla tyylillä vastaan. Lasta hoitoon tuodessa kokemus että lasta ei oteta vastaan.</p> <p>Päiväkodin työntekijöiden kanssa voi keskustella kaikentlaisista asioista, ilman syrjinnän pelkoa. Hoitajat huomioivat myös ei suomea puhuvat. Kokemuksen mukaan syrjintään ja epätasa-arvoon puututaan, tai toivottavasti puututaan.</p> <p>Lapsien puheissa ja leikeissä erilaisia perheitä, hoidossa suhtauduttu positiivisesti. Kohdelun toivotaan olevan ja pysyvän samanarvoisena.</p> <p>Enemmän näkyväksi erilaisia perheitä ja kulttuureita. Toiveissa että muistetaan huomioida vähemmistöjen lisäksi myös valtaväestö.</p>	<p>Vastaanottamisen kokemusten ristiriitaisuus</p> <p>Syrjimättömyys</p> <p>Positiivinen suhtautuminen monimuotoisuuteen</p> <p>Erilaisten perheiden ja kulttuurien näkyväksi tuominen, valtaväestöä unohtamatta</p>	<p>Vastaanoton kokemukset sekä monimuotoisuuden huomioiminen päivähoitossa</p>	
<p>Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessä lapsen yksilöllisyys on huomioitu, mutta se on jäänyt vain paperille, eikä toimintaan saakka. On mahdollisuus vaikuttaa lapsen yksilöllisyyteen.</p> <p>Lapset ovat saaneet päättää pidempiaikaisia teemoja, lapsia</p>	<p>Lapsen yksilöllisyys</p>	<p>Lasten osallisuus ja lasten kohtaaminen päivähoitossa.</p>	

<p>kuunnellaan ja ideoita otetaan toimintaan. Lapset ovat päässeet vaikuttamaan.</p> <p>Erityisen tuen lapset eivät pääse leikkeihin mukaan. Erilaisuuden vuoksi syrjimiseen on hoidossa puututtu.</p>	<p>Lapsien vaikuttaminen toiminnan suunnitteluun</p> <p>Lapsien suhtautuminen erilaisuuteen</p>		
<p>Vaikutusmahdollisuuksien lisääminen perheille. Toiveissa enemmän vaikutusmahdollisuuksia tapahtumien osallistumiseen. On mahdollista vaikuttaa, asiakasraati toimii.</p> <p>Työntekijöille selkeät ohjeet tasa-arvo ja yhdenvertaisuus asioihin. Sukupuolittunutta puhetta. Henkilökunnan kouluttamista aiheeseen, että tiedetään aidosti mistä on kyse.</p> <p>Työntekijöille pitäisi taata valmiudet kehittää omia taitoja kohdata erilaisia perheitä ja lapsia.</p>	<p>Perheiden vaikutusmahdollisuudet</p> <p>Henkilökunnan kehittäminen</p>	<p>Asiakaslähtöinen toiminta ja henkilöstön osaaminen</p>	

Liite 2: Teemahaastattelurunko

Päiväkodin arki:

Jos mietitte tilanteita, kun lapsi tuodaan hoitoon, näyttäytyykö tasa-arvo ja yhdenvertaisuus jollain tavalla?

Jos mietitte tilanteita, kun lapsi haetaan hoidosta, näyttäytyykö tasa-arvo ja yhdenvertaisuus jollain tavalla?

Onko mielestänne päiväkodin viestintä huoltajille tasa-arvoista ja yhdenvertaista?

Onko joku muu tilanne päiväkodin henkilöstön kohtaamisessa ja vuorovaikutuksessa, jossa tasa-arvo, yhdenvertaisuus on näyttäytynyt jollain tavalla?

Ottavatko päiväkodin tilat mielestänne kaikki lapset huomioon?

Varhaiskasvatuksen toiminta:

Koetteko että henkilöstö suhtautuu erilaisiin perheisiin ja lapsiin tasa-arvoisesti?

Miten varhaiskasvatuksessa mielestänne varmistetaan, että lapsenne kokee olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi?

Koetteko että varhaiskasvatuksen toiminta huomioi kaikki lapset tasapuolisesti?

Oletteko kohdanneet tilanteita, joissa lapsenne tai perheenne on kokenut syrjintää tai epätasa-arvoa varhaiskasvatuksessa?

Koetteko että varhaiskasvatuksessa puututaan syrjintään tai epätasa-arvoiseen kohteluun?

Vaikuttaminen:

Onko lapsenne puheissa tai toimissa tullut ilmi jotain näihin asioihin (tasa-arvo ja yhdenvertaisuus) teemoihin liittyvää?

Miten koette, että lapset ovat päässeet vaikuttamaan varhaiskasvatuksen toimintaan?

Miten koette omat vaikuttamismahdollisuutenne varhaiskasvatuksen päätöksentekoon ja toimintaan?

Millaisia odotuksia teillä on varhaiskasvatuksen tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyen?

Onko teillä mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten lapsenne yksilöllisyys näkyy varhaiskasvatuksessa?

Kehitys:

Miten kehittäisit päiväkodin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista?